

Appell holdt av Kai Johnsen utenfor Nationalteatret 15. februar 2015

Onsdag den 17. april i 2013, for litt under to år siden, skjedde noe som jeg tror jeg aldri kommer til å glemme. Og det er en viktig grunn til at jeg står akkurat her, her på denne talerstolen i dag.

Jeg er regissør og befant meg denne morgenen på en unnselig liten scene på et bulkete teater omkranset av biler, nærmest en parkeringsplass inkludert teater, på noe som nesten komisk nok heter: Det Palestinske Nasjonalteater.

Jeg var akkurat på vei inn på prøven, hadde kommet, som vanlig, 20 minutter før, dét hadde også Saleh, min palestinske hovedrolleinnehaver, slik han alltid pleide å gjøre. Han for å tenke gjennom dagens oppgaver, røyke noen sigaretter, drikke sin nøyte tilberedte kaffe, pugge tekst, forberede seg. Jeg for å psyke meg opp og inn. Men denne morgenen var han ikke alene. En annen skikkelse var også å skimte i motlyset fra den åpne transportinngangen bak Saleh.

Jeg var i Øst-Jerusalem på den andre uken, etter to uker i Haifa, pga en teaterforestilling som var i oppkjøring og skulle ha premiere 9 dager senere. En forestilling skrevet av 2 norske kvinner og to palestinske menn, som skulle fremføres av én skuespiller fra hvert land. Den palestinske var Saleh, den norske var Birgitte Larsen fra det teatret vi nå står og ser over på.

Vi hadde i løpet av disse ukene også reist rundt på ulik form for research. Og jeg hadde for lenge siden allerede, blitt forbauset, overrasket, oppbragt, sjokkert, og sint over å oppdage hvordan det isolerte og okkuperte palestinske folket ble behandlet.

Å stadig kjøre forbi etnisk rensing og okkupert land - og se hvordan Israelerne systematisk hadde igangsatt nedbrytningsprosesser av de utallige olivenlundene som har vært drevet og gitt livsinnhold og livsinntekt i årtusener, å se hvordan de planter trær for å slette spor av uendelig gamle bosetninger, å se hvordan ulovlige og moralsk 100% forkastelige NYE israelske bosetninger vokser som kreftsvulster på land som ikke tilhører dem, og som meste parten av verdens befolkning mener ikke tilhører dem på noen som helst måte, å se brede Apartheidveier forbeholdt de okkuperende israelere, å stanses ustanselig på ulovlige checkpointere av unge uhøflige brautende israelske soldater, å se denne motbydelige muren de har reist - som ødelegger livet for så mange - å kjøre forbi urtriste flyktningeleirer som har huset fordrevne i årtier etter årtier, å oppleve at sivilisasjon blir overkjørt av en selvsikre apartheidliknende militærmakt - det gjør noe med ethvert menneske. Jeg var allerede ganske så overbevist om at det ikke finnes så mange «to sider» i denne saken.

Saleh introduserte meg denne morgenen kort og vennlig (få steder har jeg møtt så vennlige mennesker som i Palestina) på engelsk for sin venn og kollega, før de igjen fortsatte på arabisk. Da jeg etterhvert satt meg ned sammen med dem - slo de igjen av høflighet over til engelsk - slik at jeg skulle kunne følge litt med på samtalen.

Salehs kamerat virket spent og forventningsfullt. Jeg hørte det jeg trodde var de vanlige utvekslingene om de israelske soldatenes bevisste forsinkelser av palestinere på innfartsveiene til Jerusalem denne morgenen. Så jeg spurte dem, nysgjerrig som jeg var blitt ift disse tingene: å ja, spesielt vanskelig i dag ja? De forklarte meg at det var ikke helt det de snakket om. De snakket om hvor vanskelig det hadde vært for det jeg nå hadde skjønnet var en ganske renommert ung palestinsk filmskaper - å få mulighet til å komme til Jerusalem. Det hadde tatt

ham 16 år. Han var hjemmehørende i Jenin, i en slags innestengt ghetto/enklave nord på Vestbredden - hvor innbyggerne av okkupasjonsmakten er pålagt spesielt strenge reisebegrensninger.

Han var nå invitert til flere internasjonale filmfestivaler for å vise frem filmene sine - og hadde lyktes, etter 16 år med venting, med å få 1 dags innreisetillatelse, eller mere presist: 8 timers innreisetillatelse, til Øst-Jerusalem (my history, my city, my capital!) for å kunne søke om visum til de landene han var invitert til.

Og jeg forsto at han var så spent - som en mann før bryllupsnatten tenkte jeg der jeg satt - at han hadde søkt tilflukt hos sin gode venn Saleh simpelthen for å møte seg opp - for å prøve å få forventningene underlagt en form for kontroll. Det virket som den vennlige roen på vår lille scene, og Salehs omsorg, ga min nye venn et slags mot til å bryte opp - for å innta byen han åpenbart hadde lengtet så veldig etter.

Birgitte kom kort etter - og vi satt i gang. Noen timer inn i prøven la jeg plutselig merke til at det satt en mørk skikkelse nede i mørket, helt på siden av vår skranglete lille tribune. Jeg kjente igjen vår venn fra i dag morges, og stusset over at han var tilbake. Her? Nå? Saleh oppdaget også sin venn - og gikk bort og de omfavnet hverandre. De snakket noen minutter på arabisk. Saleh forklarte: han er så nedbrutt, han har blitt så forferdelig nedbrutt, av å gjense sin egen by, byen i hans drømmer, byen som rommer så mye av hans historie, med hans eget folks mest hellige moské - en by med israelske soldater på hvert gatehjørne, med israelske flagg vaiende fra offentlige bygninger, med en tempelplass han måtte passere israelske checkpointer for å kunne entre.

Fullstendig bortkommen i fortvilelse hadde han kommet tilbake til vår lille scene for å kunne sitte inne i et mørkt lite rom med kolleger og vente de siste av de 8 timene på at bussen igjen skulle bringe ham tilbake til hans ghetto. Han var knust. Og det var faen meg jeg også.

Jeg står her for denne min venn og regissørkollega, Mostafa, i dag. Jeg står her i håp om at hans lidelser, hans folks så langvarige lidelser - ikke skal være forgjeves. Jeg står her for å solidarisere meg med en begavet palestinsk kunstner med svært begrensede muligheter til å virke og utvikle seg. Jeg står her i solidaritet med alle de menneskene jeg møtte, ikke minst kunstnerkolleger, som så mange hadde ganske like fortellinger om hvordan deres familier var fordrevet, kanskje spredt over forskjellige områder som de ikke hadde lov til å besøke, hvordan deres familiehus og jord nå var bebodd av mennesker som ikke engang hadde betalt for sin husokkupasjon.

Jeg står her i solidaritet med de palestinske kunstnere som knapt nok har mulighet til å utdanne seg, utvikle seg og «vise verden» på sin måte. Som ikke har lyskastere, produksjonslokaler, kunstsoler, kuratorer, forlag, formidlere, teatre, arenaer. Og jeg står også her, i dag, i solidaritet med alle de, titusener av palestinere - som IKKE har blitt og kan bli kunstnere - fordi de forhindres av alle følgene av okkupasjon, vold og overgrep.

Habimateatret som Nationalteatret dessverre samarbeider med ifm den forestillingen som har premiere der oppe om 15 minutter - spiller i ulovlige bosettinger, på okkupert land - en ulovlig okkupasjon iht de internasjonale lovene som fremstår som det skjøre og eneste rammeverk for verdenssamfunnet i spørsmål som dette, en okkupasjon som er fordømt av de aller, aller fleste siviliserte land i verden. Mine israelske kolleger spiller teaterforestillinger på land som ikke er deres - som har blitt vunnet gjennom aggressiv og blodig angrepskrigføring.

De sier at de mister økonomisk støtte fra staten hvis de protesterer. Jaha? Hva slags land med hva slags kulturpolitikk er det da de bor i - som tvinger kunstnere til å bryte internasjonal lov?

Deres teatersjef sier at de må spille i HELE ISRAEL. Den ulovlige bosetningen ARIEL LIGGER ALTSÅ I HELE ISRAEL? HVOR HAR HAN DÉT FRA? Jaha, dere kan leve med en slik sjef da gode israelske kunstnerkolleger? Ja? Og da er mitt svar: nei - da er ikke viljen deres stor nok - til å bekjempe den absolutte urett. Og jeg skammer meg over at mitt nasjonalteater, vårt nasjonalteater vil samarbeide med deres teater. For da har de blitt en aktiv part i et av vår tids mest skammelige og symboltunge undertrykkingsprosjeker.

Jeg spurte så mange som mulig av de palestinerne jeg traff, hva kan jeg gjøre for dere, gi meg en mulighet til å hjelpe dere, om så bare en liten en. Veldig, veldig mange av dem svarte: support the boycott. That is all we ask you. Support the boycott. Derfor står jeg her i dag.